

complicațiile nu au încetat să survină ca urmare a primirii unor trupe bulgare în oraș pentru refacere.

Referindu-se la *capacitatea operativă și acțiunile armatei române în 1913*, Petre Otu a enumerat diferitele perspective asupra evenimentelor, aparținând unor tinere personalități participante la campanie. În vreme ce Mihail Sadoveanu a descris campania drept *un mare efort ostășesc*, Constantin Argetoianu nu se ferea să spună că țara are o *armată de fațadă*, iar fruntașii socialiști s-au opus în întregime războiului. În continuare, expunerea lui Petre Otu a pus accentul pe slaba dotare a armatei, pregătirea precară a serviciului sanitar și chiar funcționarea defectuoasă a serviciilor operative, amply criticate în epocă de presa liberală.

Stadiile incipiente ale aviației militare din România, strâns legate de cea civilă au fost surprinse de către Sorin Turturică de la Muzeul Aviației Române. Rivalitățile dintre aviatori, greutățile materiale întâmpinate de către aceștia nu au împiedicat însă folosirea pentru prima dată în timpul unei confruntări militare a aparatelor de zbor, chiar și numai pentru survol și recunoaștere.

Cea de-a treia parte, și ultima, a întâlnirii a făcut referire la conferința de pace încheiată la București. Aceasta a cuprins comunicările susținute de Constantin Iordan (*O mărturie bulgară despre conferința de pace de la București. Memoriile lui Simion Radev*), Daniel Cain (*James David Bourchier și pacea de la București*), Georgeta Filitti (*„Cartea verde românească” și implicațiile ei*), Sergiu Iosipescu (*România și crearea statului albanez*) și Dan Petre (*Pacea de la București și semnificația hotărârilor adoptate*).

În general, problematica acoperită de către vorbitori a fost una exhaustivă, acoperind majoritatea aspectelor esențiale pentru o bună înțelegere a desfășurării evenimentelor a celui de-al Doilea Război Balcanic. Remarcăm însă totodată imposibilitatea majorității vorbitorilor de a renunța la un discurs istoric de tip naționalist, specific perioadei în care evenimentele au avut loc, în care România este văzută ca *un factor de echilibru în Balcani*. Renunțarea la pasiunile naționale se pare că este dificilă în acest caz chiar și la un secol după încheierea evenimentelor, iar grila interpretativă a rămas din păcate una locală, fără a fi conectată la referințele bibliografice majore ale istoriografiei internaționale.

Radu Stancu

Simpozionul “reeducării”

În perioada 27-29 septembrie 2013 a avut loc la Pitești cel de-al XIII-lea Simpozion internațional “Experimentul Pitești – reeducarea prin tortură”.

Ca în fiecare an, deschiderea a avut loc în Sala de Festivități a Primăriei, prin grija comitetului de organizare condus de Ilie Popa, profesor la Universitatea Pitești, președinte al Fundației Culturale “Memoria”-Filiala Argeș, și în prezența reprezentanților autorităților locale.

A fost ținut un moment de reculegere în memoria lui Aristide Ionescu, fost deținut politic trecut prin “demascări” la închisoarea Gherla, inițiatorul și sufletul simpozionului, plecat dintre noi la începutul anului¹.

¹ Cf. <http://mircea-stanescu.blogspot.ro/2013/01/in-memoria-lui-aristide-ionescu.html>.

Din partea Asociației Foșilor Deținuți Politici din România a participat Octav Bjoza, președintele organizației, care a prezentat decorația primită de asociație pe data de 10 septembrie a. c. din partea Majestății Sale Regele Mihai, intitulată “*Nihil Sine Deo*”. Este singura decorație primită de către foștii deținuți politici, dat fiind că statul român, prin președinții săi, nu a considerat că victimele temnițelor comuniste merită o asemenea onoare.

Octav Bjoza

©Mircea Stănescu

Octav Bjoza a adăugat că, atunci când sunt în opoziție, politicienii români îi copleșesc pe foștii deținuți politici cu declarații de iubire și promisiuni, pentru ca, odată ajunși la putere, să îi uite complet. Nici actualul președinte nu face excepție de la această tristă regulă, dat fiind că refuză sistematic să primească pe reprezentanții victimelor, în ciuda apelurilor repetate ale acestora.

Sergiu Rizescu, președintele Asociației Foșilor Deținuți Politici din România-Filiala Argeș, fost deputat în Parlamentul României, a precizat că demersurile făcute de foștii deținuți politici pe lângă președintele în funcție de a institui o decorație a statului român care să omagieze eroii luptei anticomuniste au eșuat, întrucât instituția prezidențială dorea instituirea unei decorații a “luptei împotriva totalitarismului”, sintagmă care acestora nu le spune nimic.

Din partea Fundației ICAR a participat Camelia Doru, directorul organizației. Fundația, care din 1992 sprijină victimele comunismului cu medicamente și asistență psihologică, consideră că nu este niciodată prea târziu pentru a clarifica responsabilitățile persoanelor implicate în represiunea comunistă și susține ferm demersurile juridice de anchetare și inculpare a vinovaților. Totodată, mesajul său vizează recentul proiect al Ministerului Justiției de reducere a pensiilor torționarilor: “Protestăm vehement împotriva DIVERSIUNII CINICE [s. n.] privind compensațiile convenite victimelor care să provină din pensiile torționarilor” și indică drumul firesc de urmat: “Scăderea pensiilor torționarilor la nivel minim trebuie să facă parte dintr-un pachet de măsuri care să desființeze recompensele consistente și privilegiile de orice fel pe care aceștia le-au primit și le primesc în mod permanent ca răsplată pentru crimele împotriva umanității pe care le-au comis.” În fine, Fundația, care cunoaște foarte bine situația grea a foștilor deținuți politici, adaugă:

“Cerem Parlamentului României să revadă legea 221/2009, astfel încât statul român să poată ieși din ambiguitatea în care se află și [să poată] acorda compensații celor pe care i-a persecutat. / Refuzăm ca noi și copiii noștri să devenim părtași la perpetuarea nedreptăților din perioada comunistă. Sunt datorii care nu vor putea fi plătite niciodată, așa cum sunt datorii care se pot și trebuie plătite ACUM [s. n.]”²

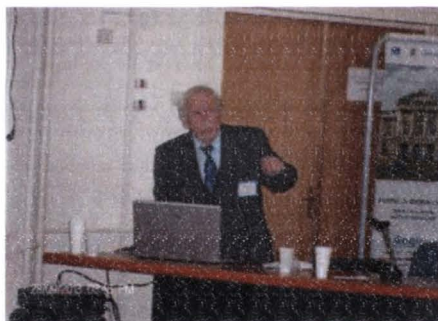

Valentina Sturza
©Mircea Stănescu

În fine, Simona Gyr-Popa (fiica poetului Radu Gyr) a evocat, alături de soțul domniei sale, personalitatea marelui poet al temnițelor comuniste.

Printre invitați au fost:

Valentina Sturza, președinte al Asociației Foștilor Deportați și Deținuți Politici din Basarabia; Boris Vasiliev, fost deportat din Basarabia (autorul mărturiei *Stalin mi-a furat copilăria*³); Ștefan Urâtu, președintele Comitetului Helsinki din Basarabia (fost deținut politic în Transnistria, membru al “grupului Ilie Ilașcu”); Mihai Neagu, reprezentantul Centrului Cultural Român din Freiburg im Breisgau; Anatol Petrencu, dr. în istorie, Basarabia; Gheorghe Cușa, singurul supraviețuitor al “demascării”/“reeducării” de la Pitești și Gherla care a fost prezent. Invitații din Bucovina de Nord nu au putut ajunge (motivul fiind cât se poate de prozaic: mașina care îi aducea s-a defectat).

Boris Vasiliev
©Mircea Stănescu

² Cf. <http://www.icarfoundation.ro/mesaj-icar-la-simpozion-international-fenomenul-pitesti/>.

³ Chișinău 2010.

În program, ca în fiecare an, a fost prevăzută vizitarea fostei închisori Pitești. Din nefericire, faptul nu a fost posibil. Proprietarul ei actual, căci clădirea a fost trecută în mâini private la începutul anilor 1990, “patronul” (termenul trebuie înțeles în sensul postcomunismului românesc!) firmei Argecom, Gheorghe Axinte, nu a permis intrarea participanților la simpozion în incinta fostei închisori sau a ceea ce a mai rămas din ea: este vorba despre “coada T-ului”, închisoarea având această formă, “capul T-ului” aflându-se în proprietatea unei alte firme de construcții, Conarg, care în a doua jumătate a anilor 1990 l-a “renovat” (a se citi: l-a distrus din punct de vedere istoric). Motivul unei asemenea reacții este o consecință a eforturilor pe care filialele Argeș ale AFDPR și Fundației Culturale “Memoria” – și în special ale neobositului fost deținut politic Aristide Ionescu – le-au depus pentru salvarea a ceea ce a mai rămas din fosta închisoare, acțiune care s-a soldat, în cele din urmă, cu clasarea clădirii ca monument istoric. Decizia Ministerului Culturii a avut ca efect interzicerea oricărei alte activități în spațiul fostei închisori, în afara celor memoriale, fapt pentru care pe firmamentul memoriei și istoriei comunismului din urbe și-a făcut apariția o nouă stea: Fundația “Sfinții Închisorilor”, condusă de nimeni alta decât fiica magnatului local, Maria Axinte. Astfel, dacă timp de 12 ani participanților la simpozion li s-a permis intrarea în fosta închisoare, ba chiar în 2012 ei au putut vizita și fosta cameră 4 Spital, celula centrală a “demascărilor”, anul acesta pătrunderea în acel spațiu al memoriei naționale și comunitare le-a fost complet interzisă.

Gheorghe Cușa
©Mircea Stănescu

Dintre mărturiile prezentate în cursul simpozionului indicăm pe cea a lui Gheorghe Cușa cu privire la detenția sa la închisorile Gherla și Văcărești, ori cele ale foștilor “dislocați” în Bărăgan, Țvetco Mihailov și Mircea Duzineanu.

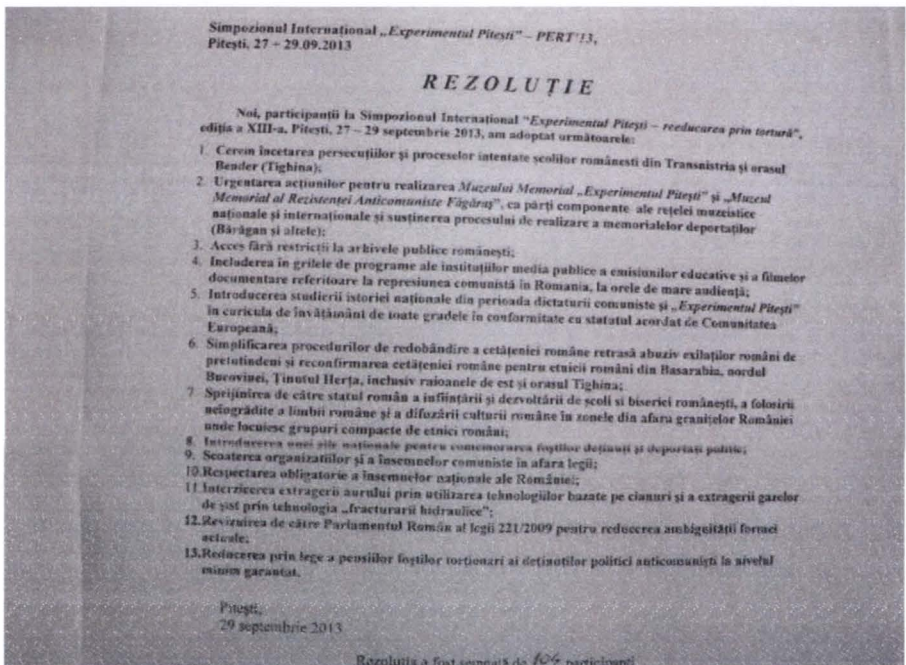
Dintre comunicările istoricilor vom indica pe cea a lui Liviu Pleșa despre figura lui Mihail Patriciu, fost șef al Securității Cluj, cea a lui Vlad Mitric-Ciupe despre cuplul Coloman Fuchs-Iosif Steier din reeducare și, în fine, dacă ne este permis, cea a noastră cu

privire la prea puțin sau deloc cunoscutul episod al “demascării” de la închisoarea Jilava din anii 1950-1951⁴.

Ilie Popa
©Mircea Stănescu

Manifestarea s-a încheiat, ca în fiecare an, cu o Rezoluție care conține dezideratele participanților:

București, 1 octombrie 2013.

⁴ Programul Simpozionului este accesibil la adresa: <http://www.icarfoundation.ro/wp-content/uploads/2013/09/agenda3.pdf>.

Notă finală: în ediția scrisă a unuia dintre ziarele din Pitești, orașul în care a debutat reeducarea violentă și în care de 13 ani are loc acest simpozion anual, se spune, în loc de “reeducarea prin tortură”, “reeducarea prin cultură”, situație în sine sugestivă atât cu privire la nivelul presei, cât și la efectele educative avute de eveniment asupra jurnaliștilor locali.

Mircea Stănescu

De ce iubim modernitatea, de ce urâm modernizarea?

Sub acest titlu s-a desfășurat în data de 30 octombrie 2013, la Colegiul Noua Europă, o masă rotundă prilejuită de apariția cărții Constanței Vintilă-Ghițulescu, *Evgheņiși, ciocoi, mujiți. Despre obrazele primei modernități românești*¹. În prezentarea autoarei și a cărții, Andrei Pleșu a menționat dihotomia dintre așa numiții istorici riguroși, concentrați pe analiza documentelor, și istoricii-povestitori. Puțini istorici le întrunesc pe ambele, vorbitoarea serii fiind una dintre ei, în opinia domniei sale.

Vintilă Mihailescu consideră că istoria socială este încă marginală în dezbateră istoriografică românească, chiar dacă luăm în calcul influențele faste ale Școlii de la Annales asupra unui grup de istorici, precum cel de la Iași. Referitor la statul modern român, el nu a îndeplinit trei condiții esențiale: separația Bisericii de Stat, desprinderea producției de “gospodărie” (în termeni proto-capitaliști) și despărțirea administrației de legăturile de rudenie, în speță nepotism sau clientelism. Acesta din urmă a evoluat până în zilele noastre, într-un mod interesant, de la relațiile de filiație directă, la unele secundare (nași, veri). Mihai Răzvan Ungureanu a deplâns, la rândul-i, restrângerea interesului pentru istoria secolelor al XVIII-lea-al XIX-lea, dublată de slaba cunoaștere a științelor auxiliare necesare.

Silvia Marton a opus specialistului în sens restrâns, livresc, care pornește de la un set limitat de întrebări în afara cărora nu poate evada, pe cercetătorul ce nu cenzurează vocea documentelor atunci când ele nu mai sunt convenabile paradigmei inițiale. Un discurs clasic afirmă că modernitatea născută în Occident condamnă restul mapamondului la decalaje, dând naștere nu de puține ori mișcărilor autohtoniste. Vorbitorul a pledat pentru soluția conceptuală oferită de Maria Todorova, cea a *sincronicității relative*, având drept eșafod conceptul braudelien de *longue durée*.

Mai punctual, Andrei Oișteanu a expus modul în care se face periodizarea epocii moderne, precum și pe unii dintre agenții modernizării, în număr de doi. Aceștia sunt identificați, pe de o parte, în străini datorită lenei și a desconsiderării inițiativei de tip proto-capitalist (speculă, arendă) de către români. Opinem însă că privirea aruncată prin prisma evoluției capitalismului, și clasificarea acestui tip de *atitudine românească* drept anticapitalistă ne-ar putea face să credem că aceasta a caracterizat societatea românească, ceea ce nu credem că este valid. Se face abstracție în acest raționament de un factor care a stat la baza relațiilor economice din Principate, acel tip de colonialism practicat de Imperiul otoman și de cel rus. Un al doilea factor modernizator este identificat în femeie, care este purtătoare a unei emancipări culturale, vestimentare și nu în ultimul rând sexuale.

¹ București 2013.